

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfondi
Euroopa Investeeringuid
maapiirkondadesse

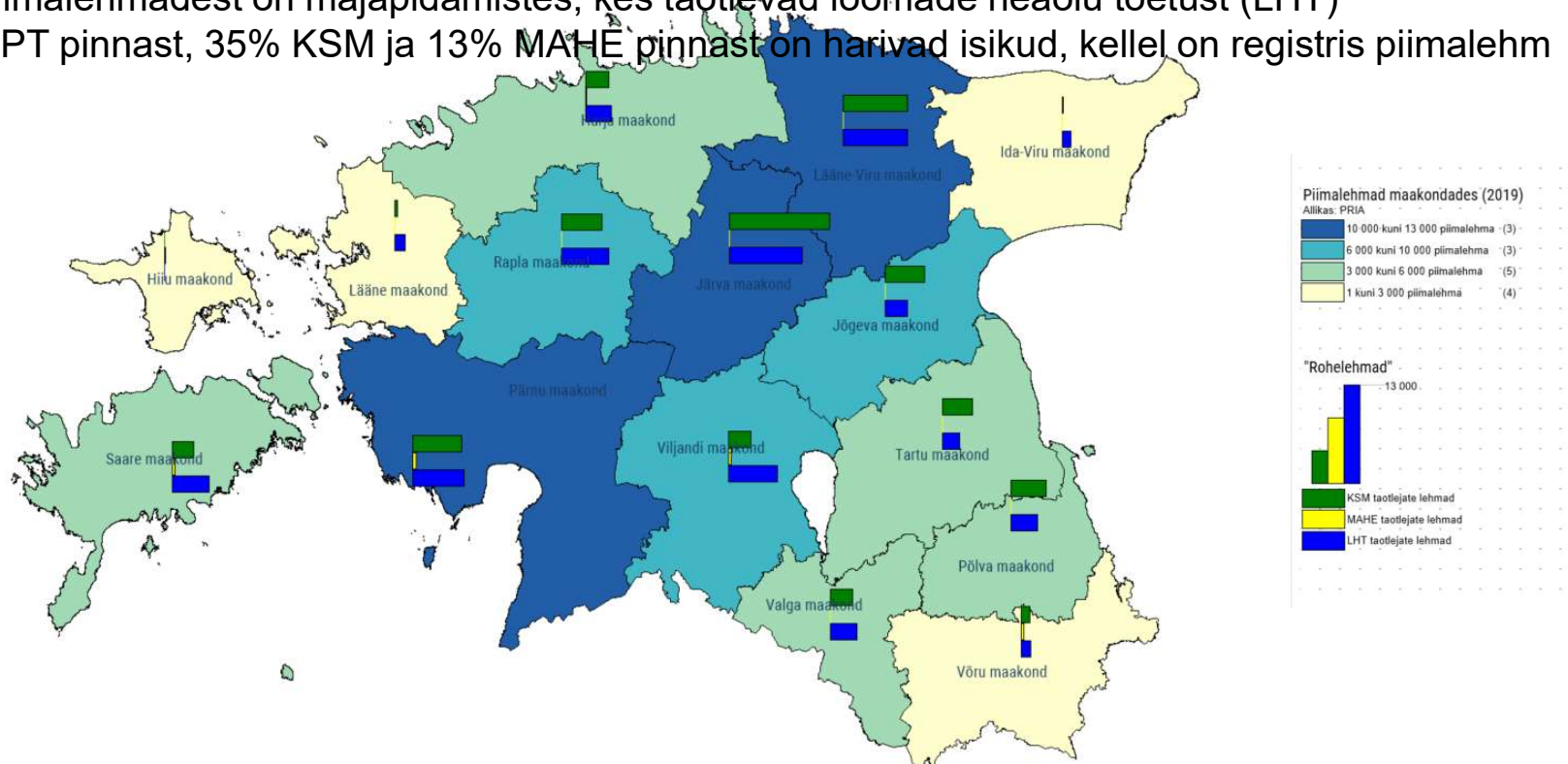
Maaeluministeeriumi tuleviku vaated ja plaanitavad tegevused piimandusvaldkonnas

Marko Gorban
Maaeluministeerium

Piimafoorum 2020
11.11.2020

Piimalehm Eestimaal

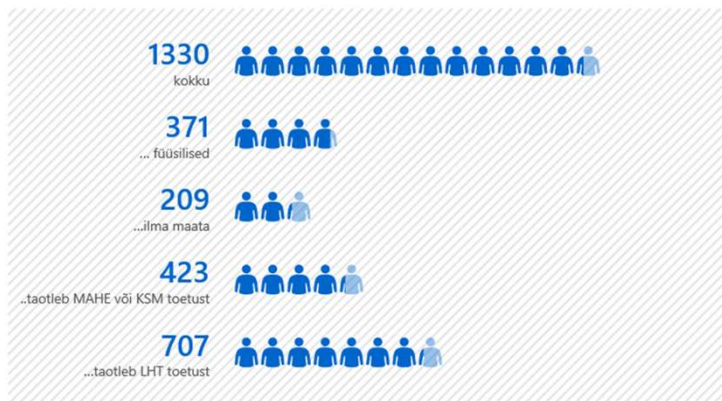
- ❑ Kolmes maakonnas on 40% piimalehmadest ja 28% piimakarjadest, sh nn rohelehmade osatähtsus üle 60%
- ❑ 68% piimalehmadest on keskkonnasõbralikult majandatud ja 3% mahetootmisviisiga majapidamistes
- ❑ 70% piimalehmadest on majapidamistes, kes taotlevad loomade heaolu toetust (LHT)
- ❑ 28% ÜPT pinnast, 35% KSM ja 13% MAHE pinnast on harivad isikud, kellel on registris piimalehm

Allikas: PRIA

Tootja ja piimalehm

Isikul piimalehm registris

PIIMALEHMAD KARJADES

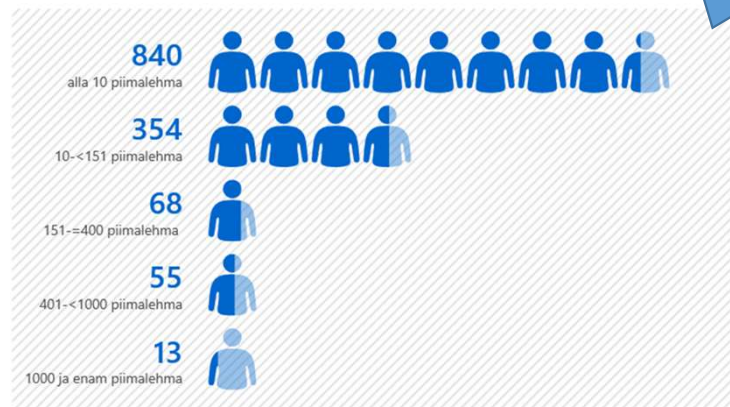

95% karjadest oli 2019 a alla 400 piimalehmaga

PIIMALEHMAD JA "ROHEMAJANDUS"

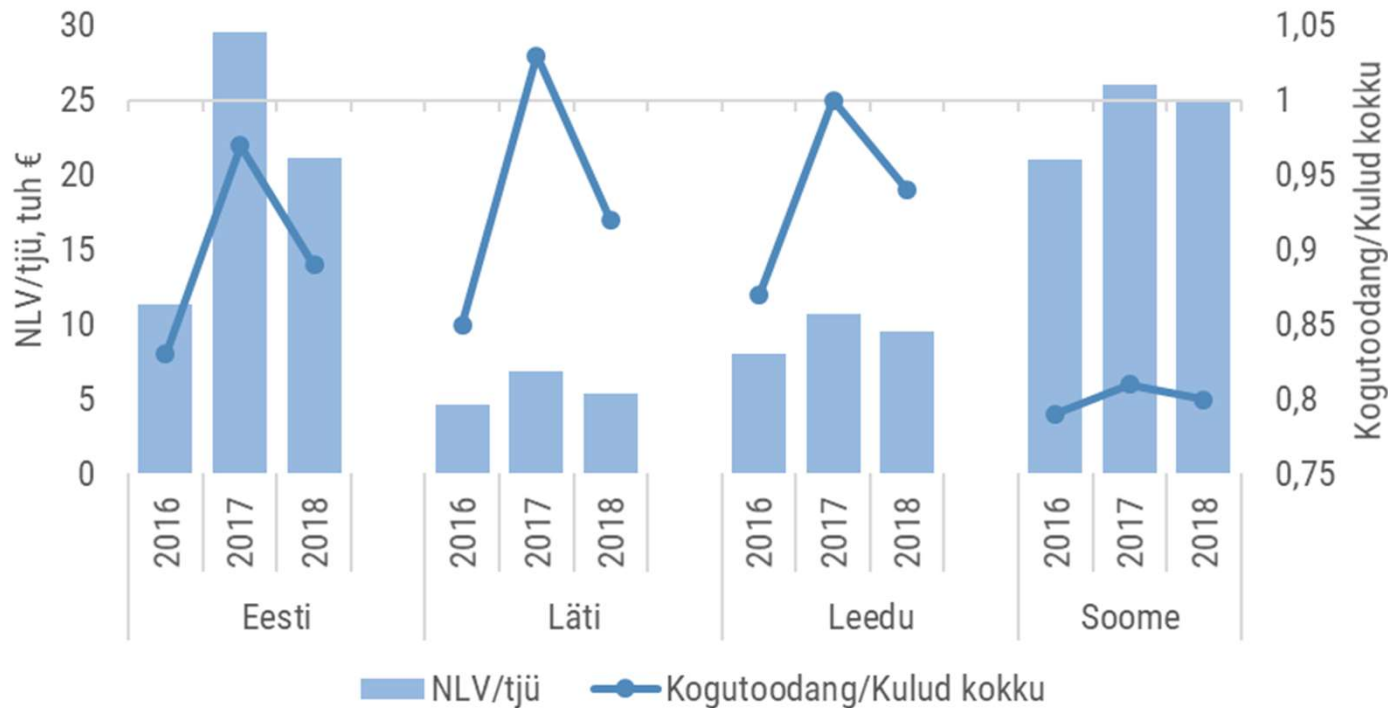

Karjade grupid

Allikas: PRIA

Piimatootmine Eestis, Lätis, Leedus, Soomes

- Eesti piimatootjate tootlikkus on võrreldav Soomega, luues lisandväärtust tööjõu aastaühiku kohta samas suurusjärgus
- Ka kuludega toimetulek on parem
- Samas on majandamine keskkonnasõbralikum

Allikas: FADN

Piimatootmine Eestis, Lätis, Leedus, Soomes

Eesti- kõrge tootlikkusega, palgatööjõudu kasutavad, julgelt võrvahenditega investeerinud suured pigem keskkonnasõbralikud tootjad

- 242 ha, 147 lü
- Palgatöötajad (89%)
- Rendimaa 59%
- Piimatoodang 9450 kg aastas
- Kulud: tööjõu, intressi ja rendikulu 21% kogukuludest
- Keskkond: 0,61 lü/ha; taimekaitse ja väetised 79 €/ha, keskkonnatoetuste osatähtsus 19%
- Varad: 3864 €/ha, 2016-2018 investeeritud 1017 €/ha, millest 5% investeeringutoetus ed
- Võlakordaja 0,45
- NLV/tjü 21 tuh €

Läti - madalama tootlikkusega, peretööjõudu kasutavad, toetuste najal pigem omavahenditest investeerinud väikesed keskkonnasõbralikud tootjad

- 31 ha, 16 lü
- Palgatöötajad (12%)
- Rendimaa 43%
- Piimatoodang 5650 kg aastas
- Kulud: tööjõu, intressi ja rendikulu 9% kogukuludest
- Keskkond: 0,53 lü/ha; taimekaitse ja väetised 36 €/ha, keskkonnatoetuste osatähtsus 7%
- Varad: 3018 eurot/ha, 2016-2018 investeeritud 1058 €/ha, millest 27% investeeringutoetus ed
- Võlakordaja 0,13
- NLV/tjü 5,4 tuh €

Leedu- madalama tootlikkusega, peretööjõudu kasutavad, võrvahendite ja toetustega tagasihoidlikumalt investeerinud väikesed keskkonnasõbralikud tootjad

- 51 ha, 29 lü
- Palgatöötajad (36%)
- Rendimaa 44%
- Piimatoodang 6520 kg aastas
- Kulud: tööjõu, intressi ja rendikulu 15% kogukuludest
- Keskkond: 0,57 lü/ha; taimekaitse ja väetised 25 €/ha, keskkonnatoetuste osatähtsus 9%
- Varad: 2367 eurot/ha, 2016-2018 investeeritud 749 €/ha, millest 14% investeeringutoetus ed
- Võlakordaja 0,30
- NLV/tjü 6,5 tuh €

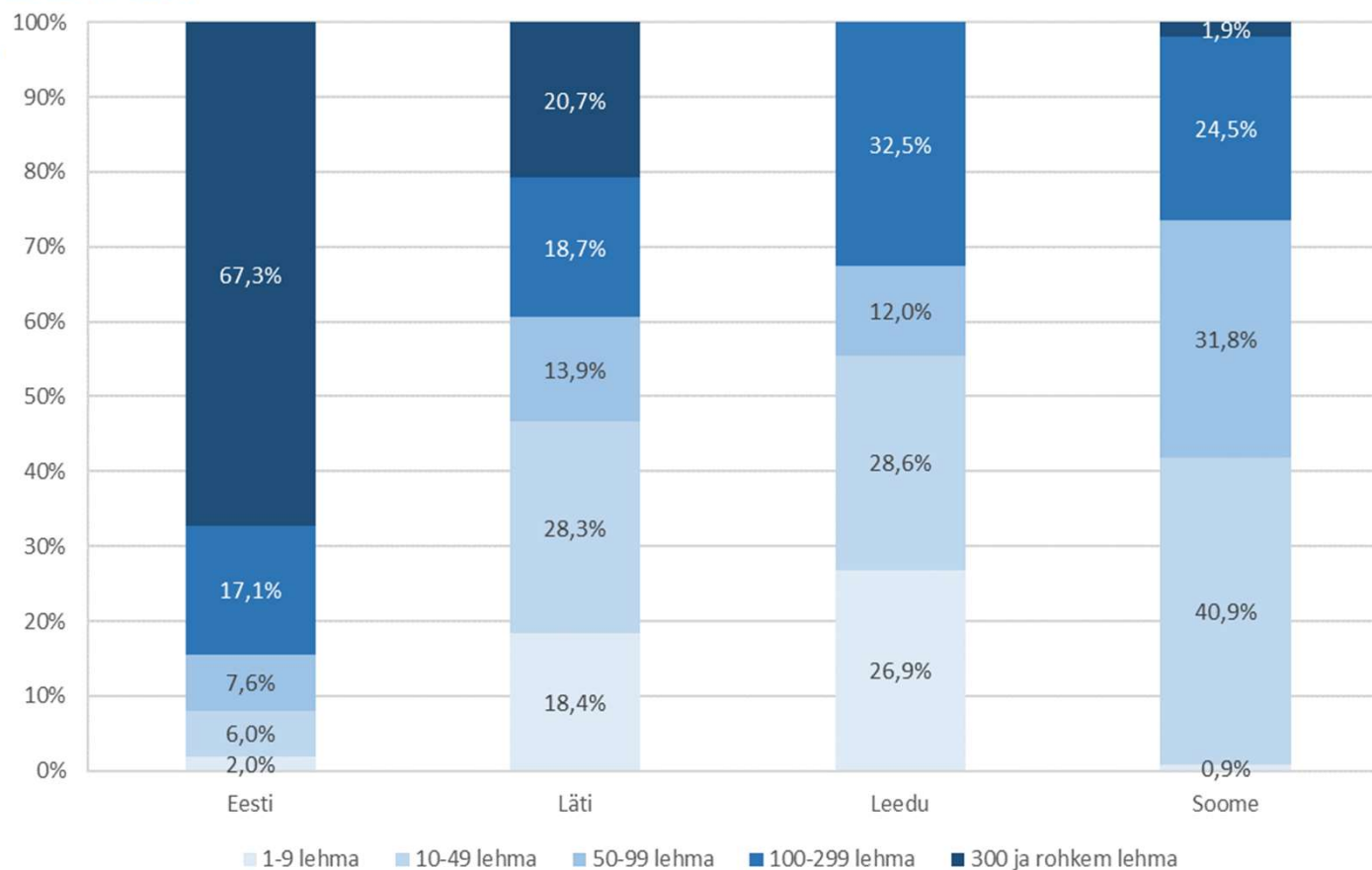

Soome- kõrge tootlikkusega, peretööjõudu kasutavad, võrvahenditega julgelt investeerinud keskmise suurusega keskkonnasõbralikud tootjad

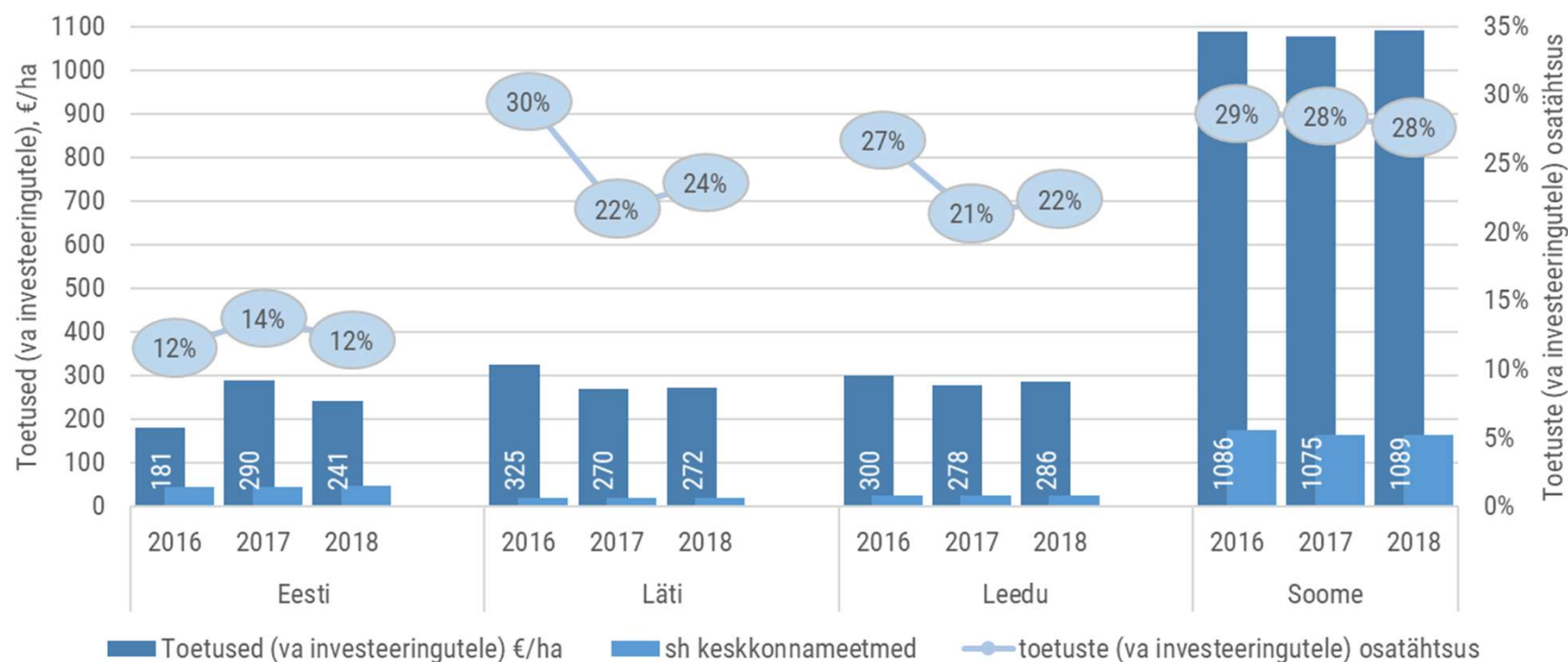
- 75 ha, 61 lü
- Palgatöötajad (19%)
- Rendimaa 39%
- Piimatoodang 9230 kg aastas
- Kulud: tööjõu, intressi ja rendikulu 10% kogukuludest
- Keskkond: 0,81 lü/ha; taimekaitse ja väetised 133 €/ha, keskkonnatoetuste osatähtsus 15%
- Varad: 9322 eurot/ha, 2016-2018 investeeritud 2070 €/ha, millest 6% investeeringutoetus ed
- Võlakordaja 0,37
- NLV/tjü 25 tuh €

Piimalehmade arvu jagunemine karjade suurusgruppidesse Eestis, Lätis, Leedus ja Soomes (2019)

□ Piimalehma
pidajate arv
2019 lõpu
seisuga: Eesti –
1 236 Läti –
12 474 Leedu –
30 854 Soome
– 6 350

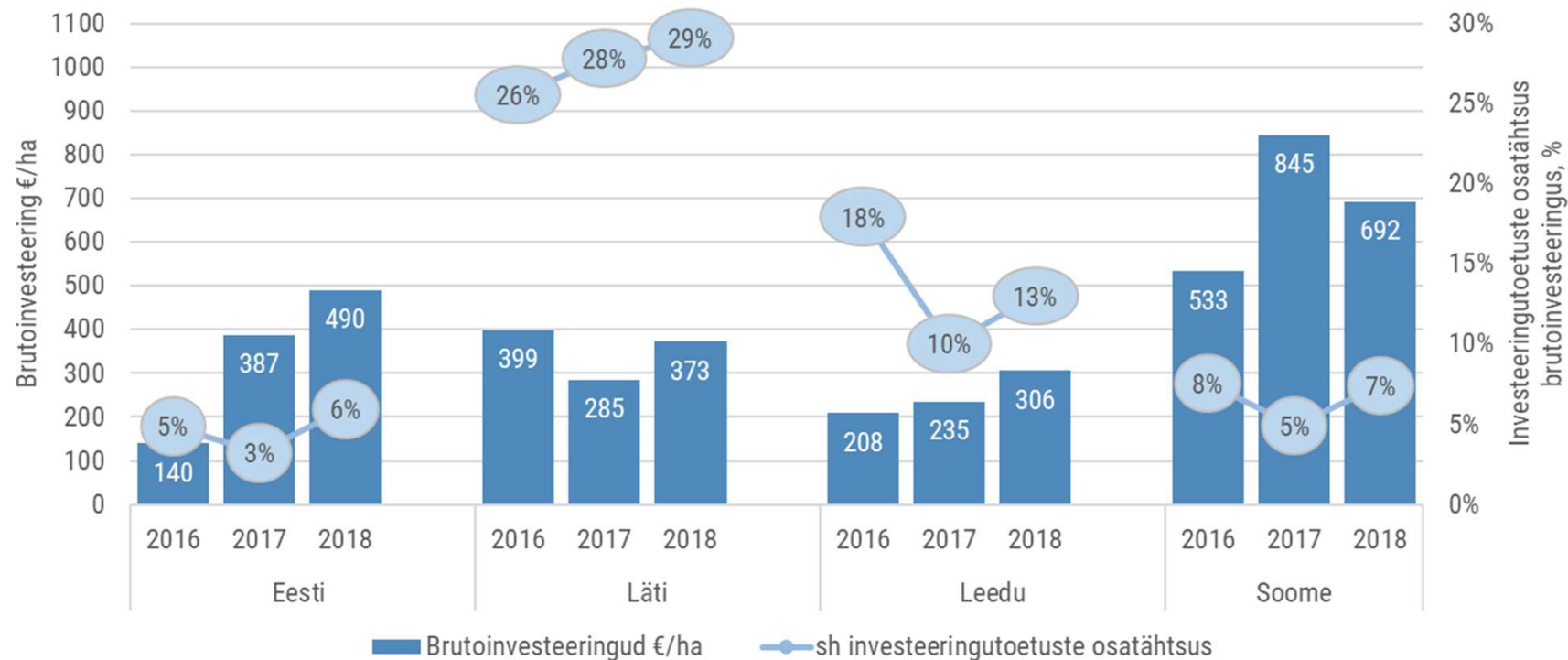
Toetused (va investeeringutele)

- ❑ Eesti piimatootjate toetustes (va investeeringutele) on keskkonnatoetustel suurim osatähtsus (19% 2018. aastal)
- ❑ Eesti, Läti ja Leedu piimatootjate toetused tootjate kasutuses olevate ha kohta on ca 20-25% Soome tasemest
- ❑ Kogutoodangu väärtusele lisaks annavad toetused (va investeeringutele) Eestis 12-14%, naabritel üle 20%

Allikas: FADN

Toetused investeeringutele

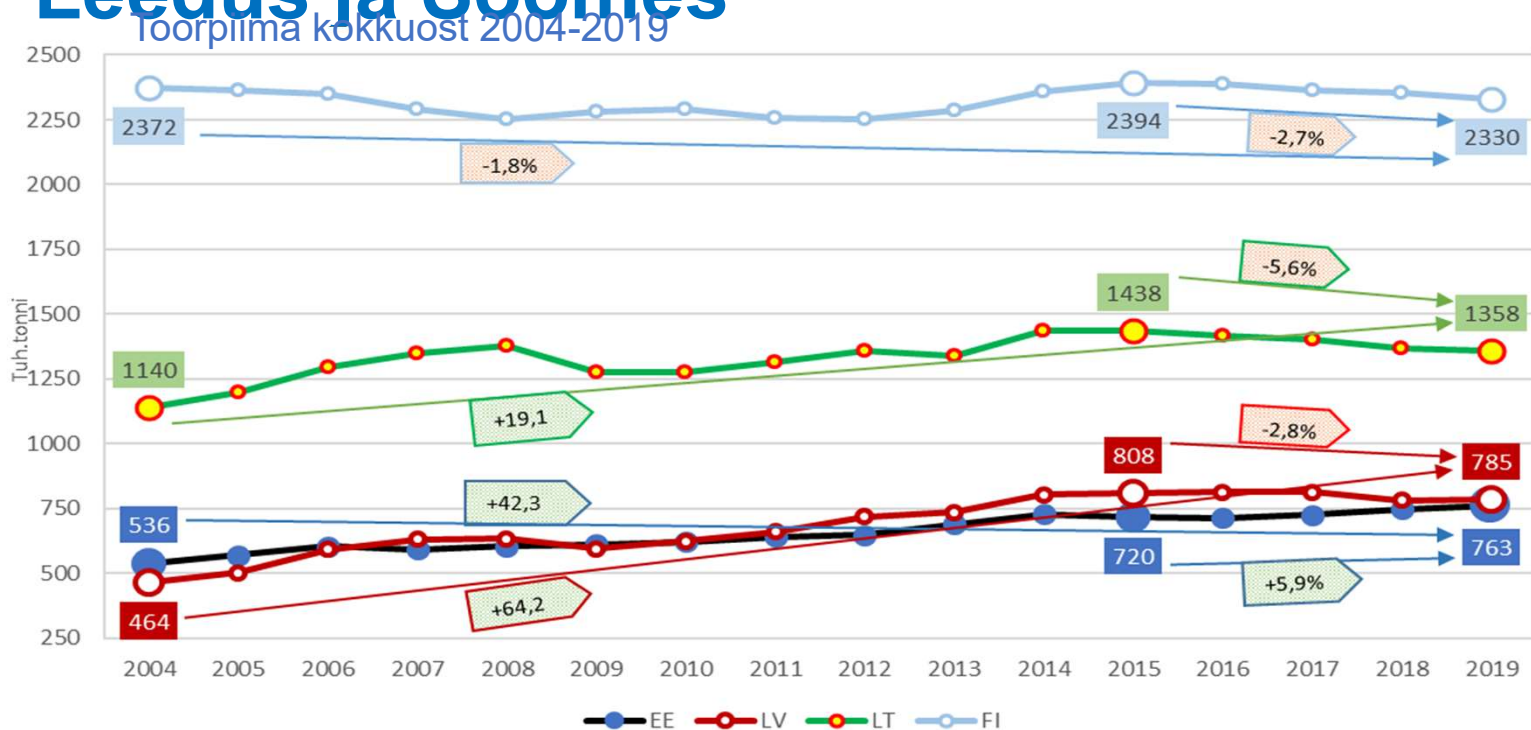

- ❑ Eesti ja Läti piimatootjate kolme aasta brutoinvesteeringud ha kohta moodustavad poole ja Leedul 1/3 Soomes brutoinvesteeringutest samal ajal
- ❑ Eestis ja Soomes on investeeringutoetuste osatähtsus madalaim
- ❑ Võrreldes keskmise ettevõtte brutoinvesteeringu 3- aasta väärtust, ületab see Eestis Läti näitaja ~8, Leedu ~6 ja Soome 1,6 korda

Allikas: FADN

Toorpiima kokkuostu, piimalehmade arvu ja keskmise produktiivsuse muutus Eestis, Lätis, Leedus ja Soomes

- ☐ 2004 Balti riikide EL-ga liitumine; 2015 piima tootmiskvoodi kaotamine EL-s
- ☐ Piima kokkuost 2019 võrreldes 2004 enam kasvanud Lätis, kuid peale 2015 kasv vaid Eestis

Piimalehmade arvu muutus

	2004/2019	2015/2019
EE	-27,0%	-6,2%
LV	-25,7%	-14,8%
LT	-44,3%	-19,7%
FI	-19,1%	-8,0%

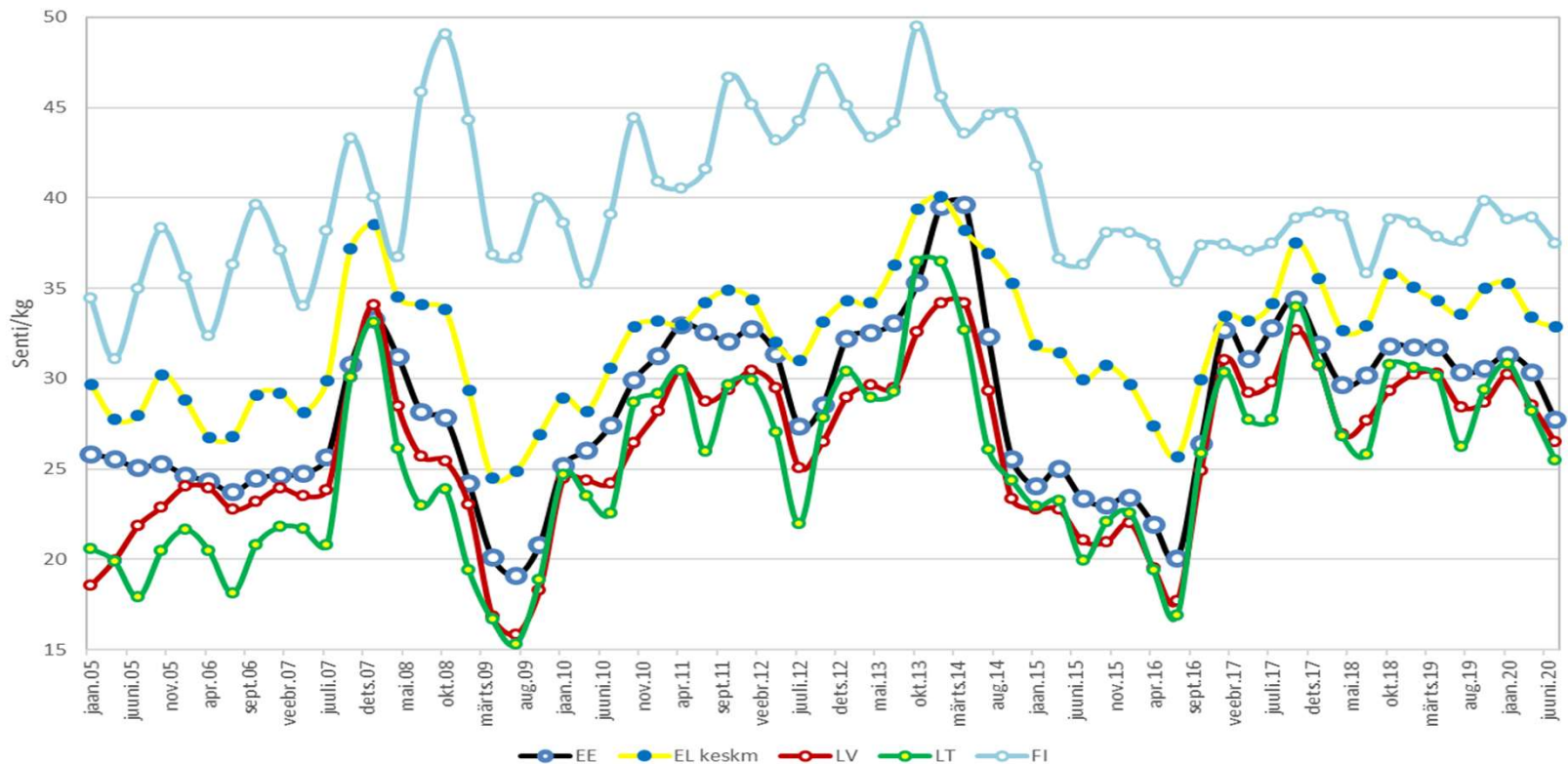
Lehmade keskm produktiivsuse muutus

	2004/2019	2015/2019
EE	+74,3%	+14,1%
LV	+62,1%	+16,7%
LT	+46,6%	+10,5%
FI	+19,0%	+5,9%

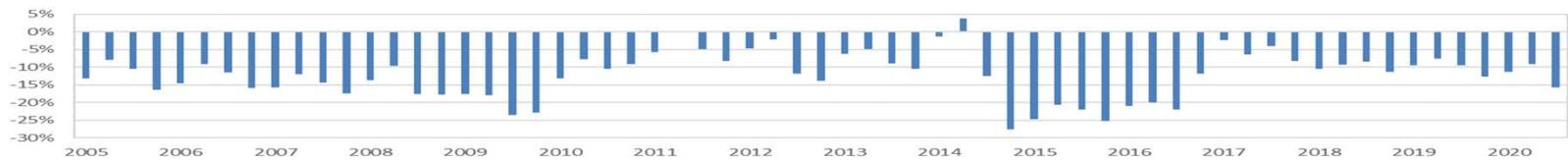
Keskmine piima kokkuostuhind (Eesti, Läti, Leedu, Soome ja EL keskmine)

□ Eesti piimahind on Balti kõrgeim, kuid selgelt alla EL keskmist. Soome piimahind aga ületab selgelt EL keskmist

□ Turukriiside ajal langeb piimahind Balti riikides rohkem ning vahe EL keskm hinnaga suureneb, turuolukorra paranedes hinnavahe taas väheneb

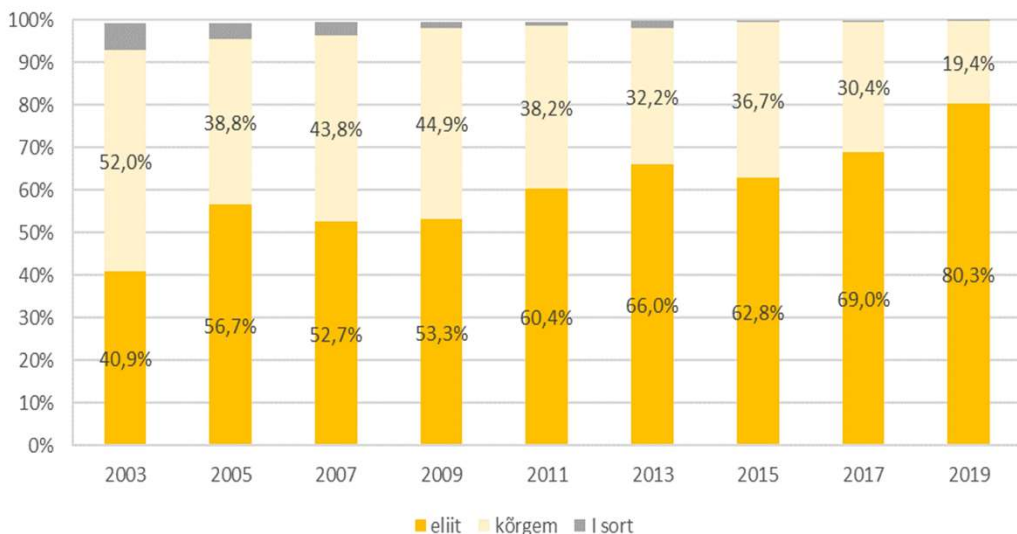

Eesti hinna erinevus EL keskmisest hinnast

Kokkuostetud piima kvaliteet

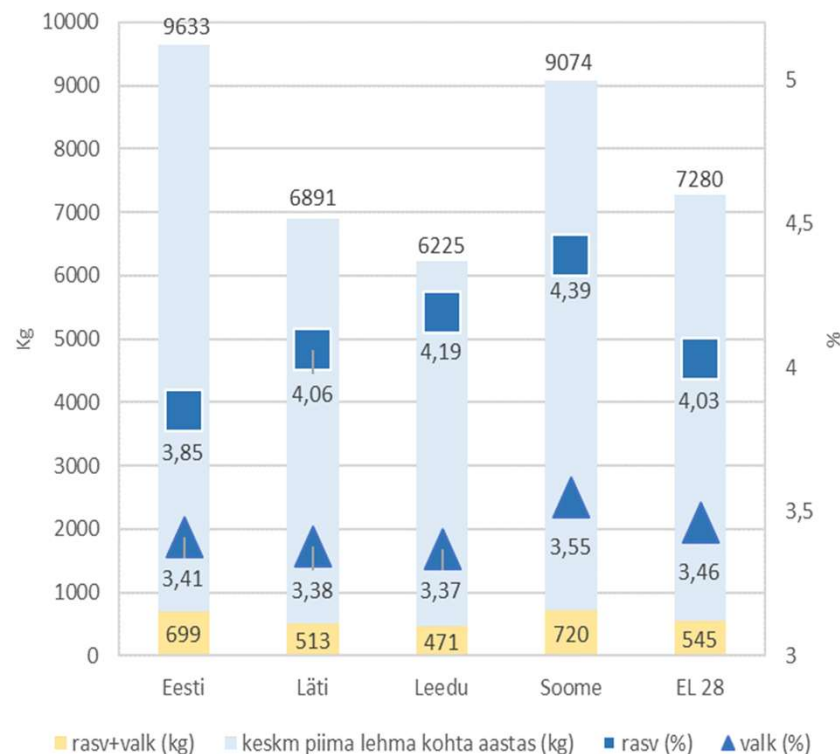
Eestis kokkuostetud piima jagunemine kvaliteediklassidesse

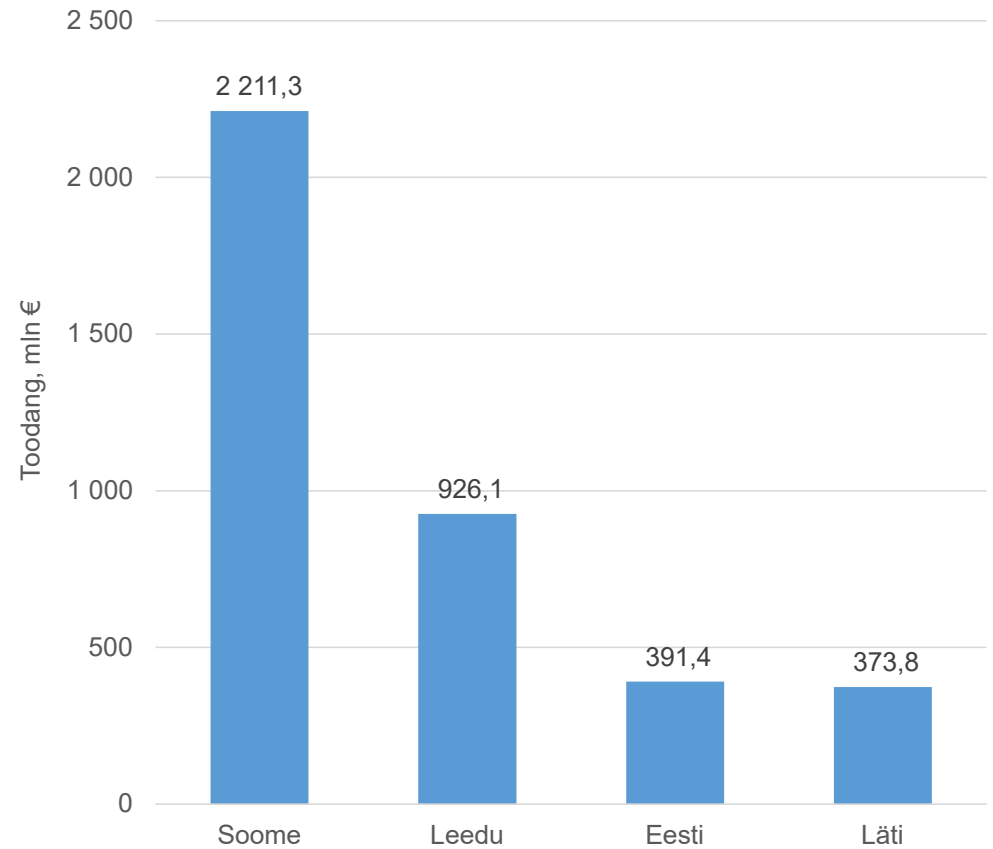
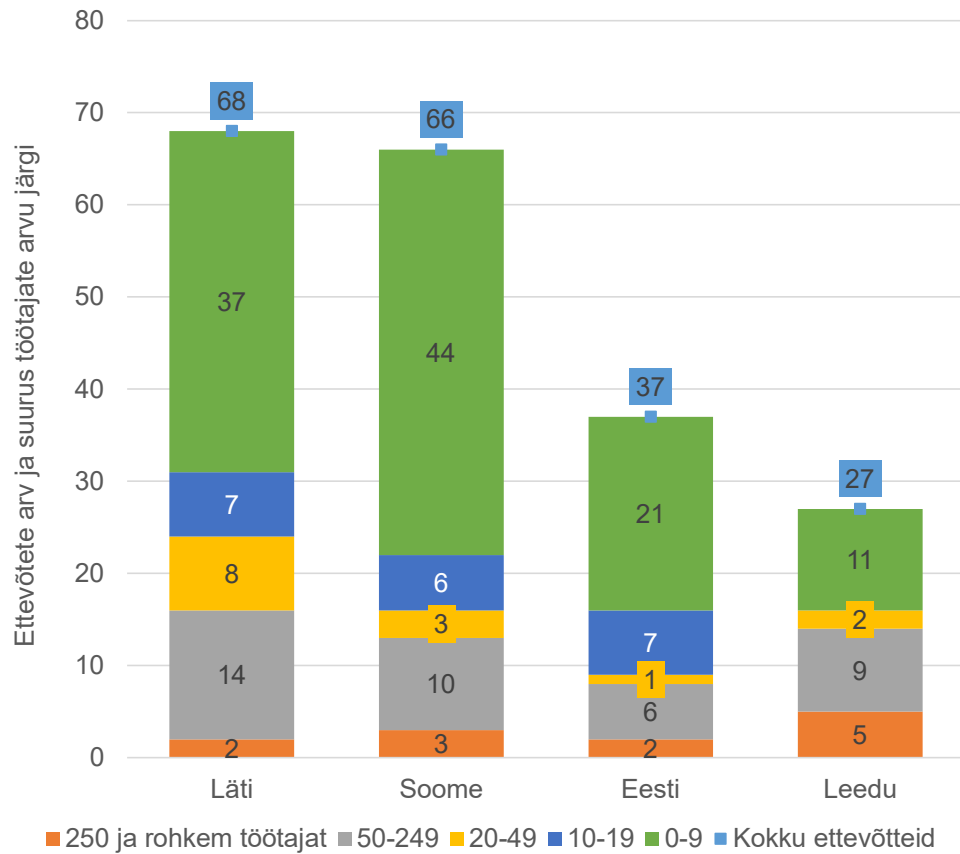
	Mahelehmad kõikidest piimalehmadest	Mahepiim kogu kokkuostetud piimast
EE (2019)	2,2%	1,1%
LV (2018)	12,8%	12,1%
LT (2019)	5,9%	5,6%
FI (2019)	3,8%	3,3%

Mahelehmade ja mahepiima osatähtsused Eestis, Lätis, Leedus ja Soomes 2019

Kokkuostetud piima rasva- ja valgusisaldus ning kuivaine kogus lehmade keskmise piimatoodangu kohta Eestis, Lätis, Leedus, Soomes (kõik 2019) ja EL keskmiselt (2018)

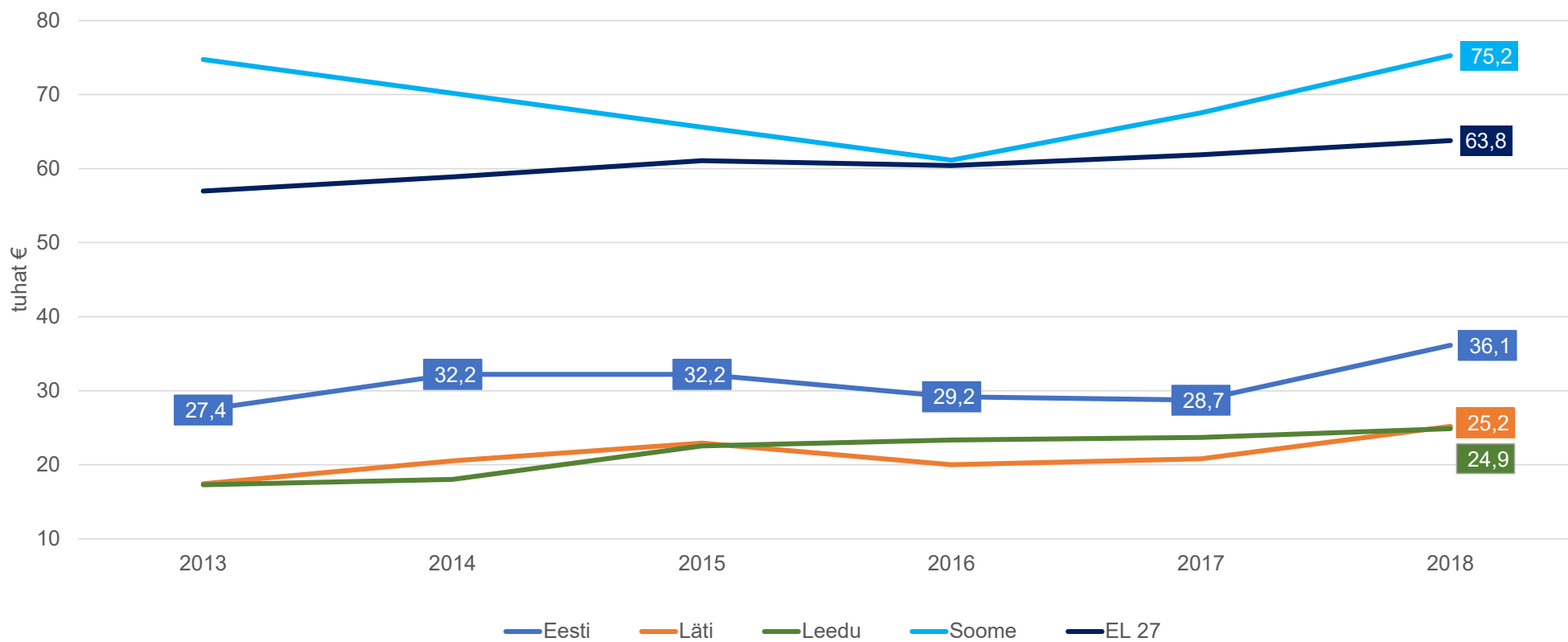

Piimatööstuste arv ja suurus töötajate arvu järgi; toodang (mln €), 2018

Allikas: Eurostat

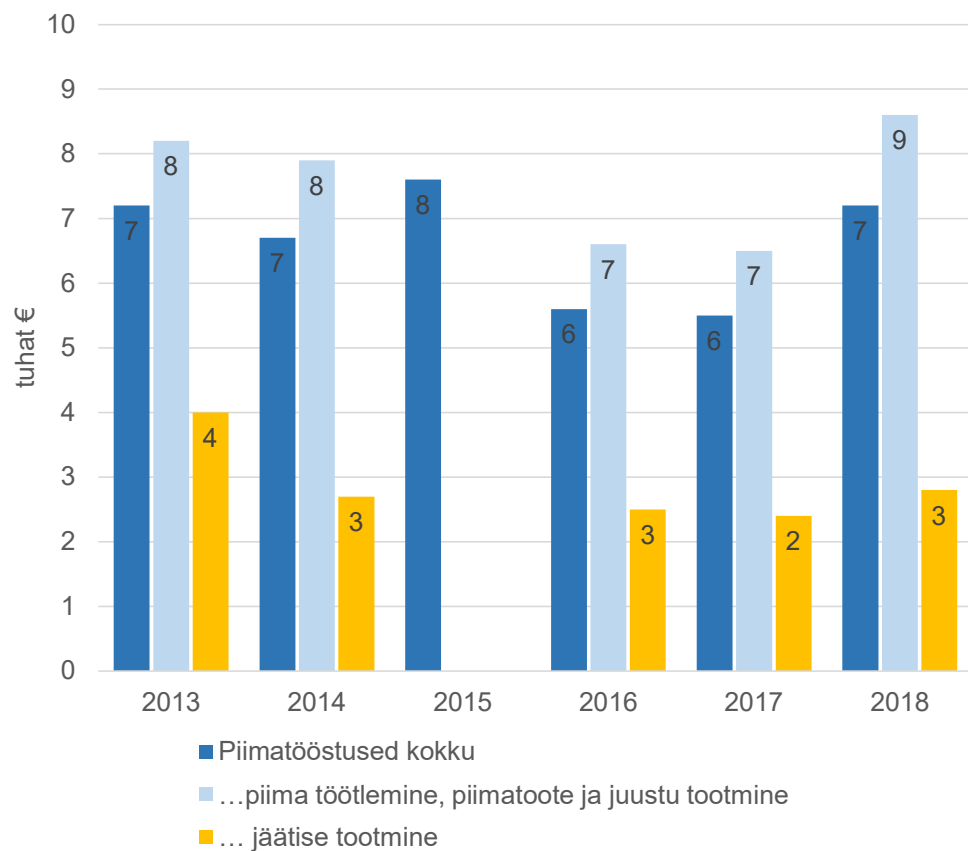
Tööviljakus piimatööstustes, tuhat €

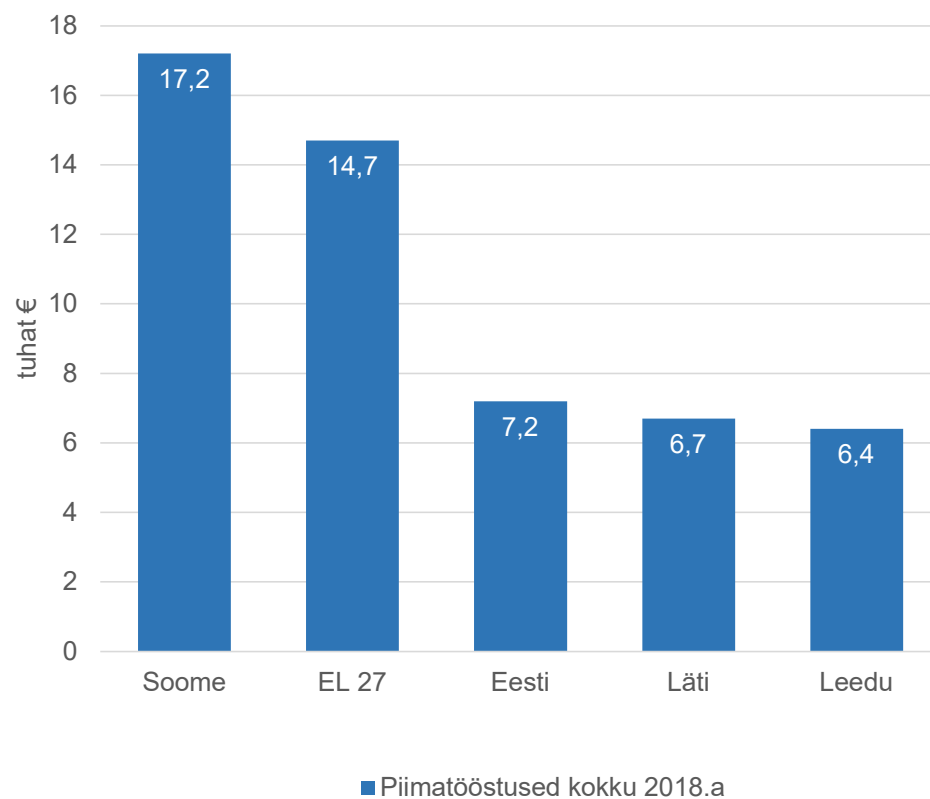
Allikas: Eurostat

Piimatööstuste investeeringud töötaja kohta, tuhat €

Eesti piimatööstustes

Lähiriikide piimatööstustes

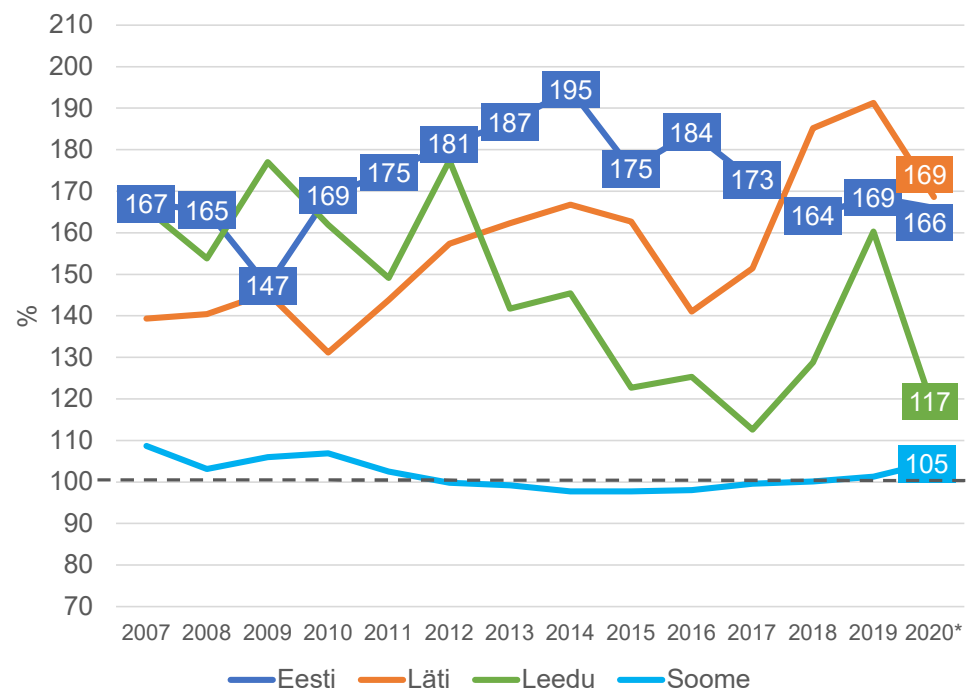
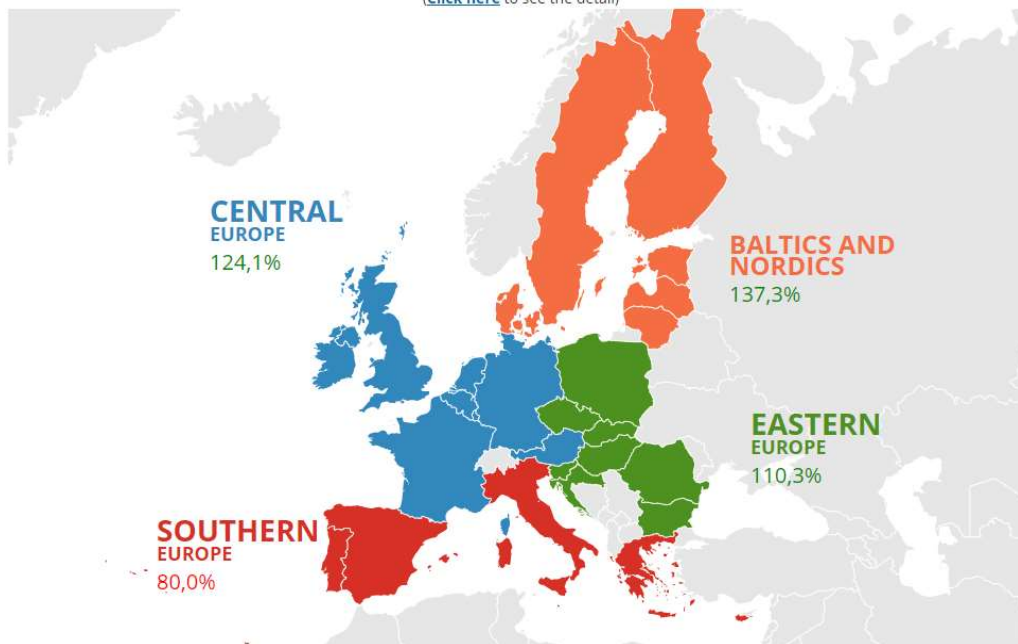

Piimaga isevarustus, %

SELF-SUFFICIENCY MILK - 2020 (January-July)

EU-28: 114,9%

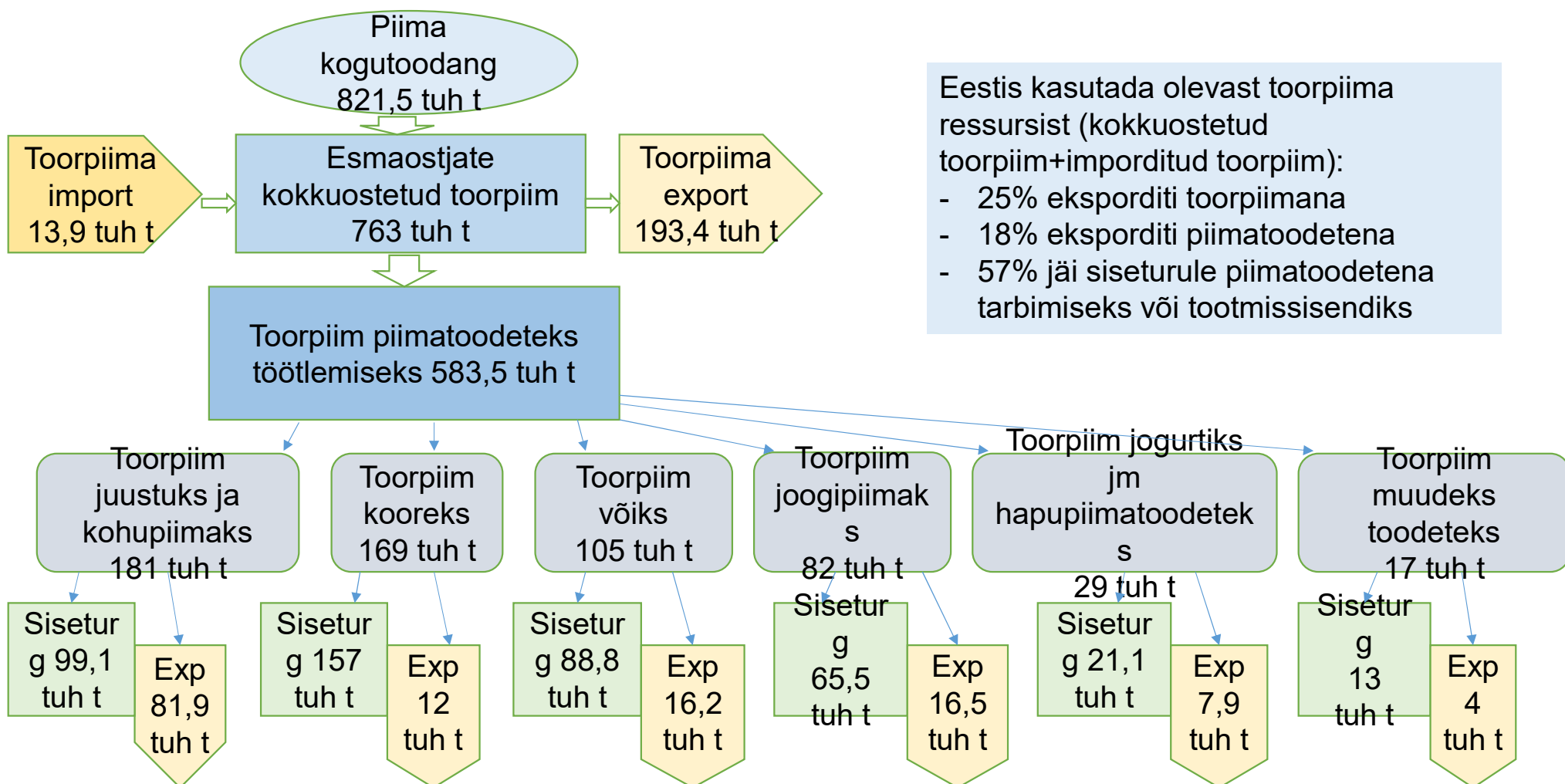
[\(Click here to see the detail\)](#)

*- jaanuar- juuli

Allikas: CLAL

Kokkuostetud piima kasutamine (2019.aasta)

Eestis kasutada olevast toorpiima ressursist (kokkuostetud toorpiim+imporditud toorpiim):

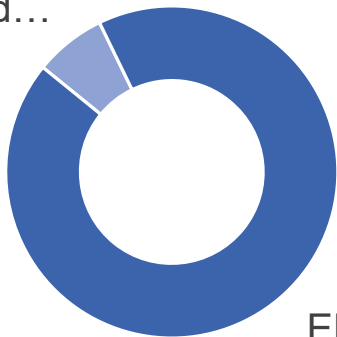
- 25% eksporditi toorpiimana
- 18% eksporditi piimatoodetena
- 57% jäi siseturule piimatoodetena tarbimiseks või tootmissisendiks

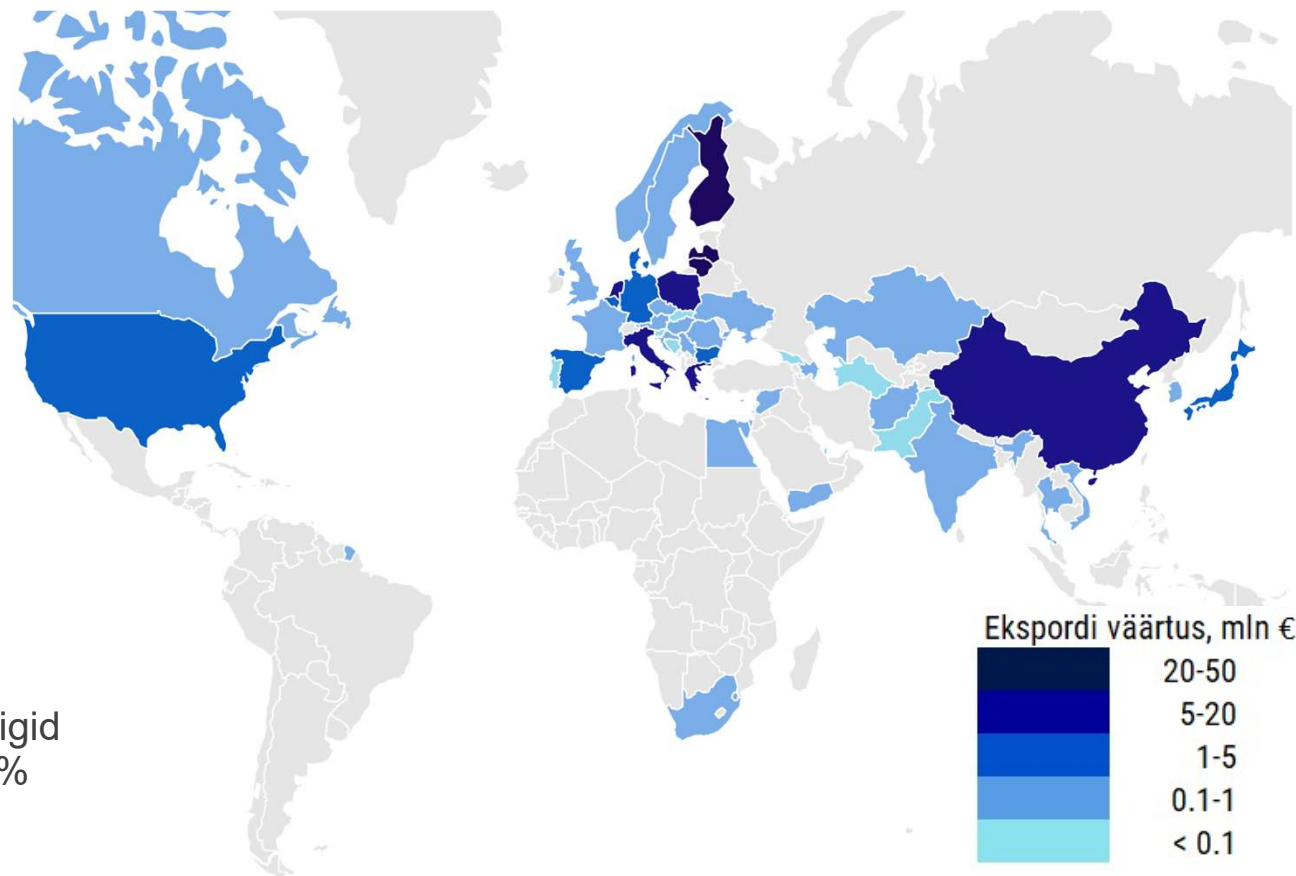
Piima ja piimatoodete eksport

2019: 52 sihtriiki

Kolmandad riigid...

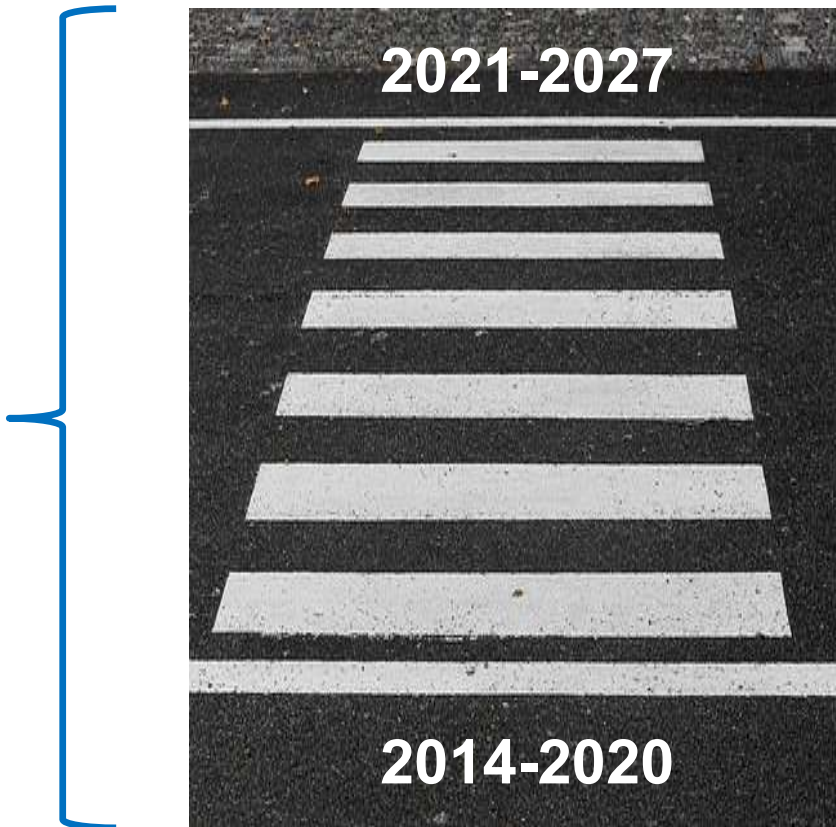
EL riigid
93%

Võimalused ja suundumused uueks perioodiks

Ülemineku periood

2021-2022

- Maaelu arengukavade pikenemine 2 aasta võrra
- Vanad meetmed, uus raha
- Keskkonnatoetuste puhul võimalus võtta uusi lühemaid kohustusi, 1 aasta kaupa kohustusi pikendada
- Jätkuvad senised otsetoetused – ÜPT ja seotud toetused (valikuid võimalik iga aasta uuendada)
- Võimalus maksta üleminekutoetusi
- LEADER – uute kohalike

Arengud Euroopa Liidus: ÜPP 2021-2027

Tõhustada arukat, vastupidavat ja mitmekesist põllumajandussektorit, mis tagab toiduga kindlustatuse

Edendada keskkonnahoidu ja kliimameetmeid ning panustada liidu keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse

Parandada maapiirkondade sotsiaal-majanduslikku olukorda

Sektori kaasajastamine põllumajanduses ning maapiirkondades teadmiste edendamise ja jagamise, innovatsiooni ja digiülemineku abil ning nende kasutuselevõtu ergutamine

TAGADA ÕIGLANE
SISSETULEK

SUURENDADA
KONKURENTSIVÕIMET

TASAKAALUSTADA
SUUTLIKKUS
TOIDUAINETE
TARNEAHELAS

KLIIMAMUUTUSTE
VASTASED
MEETMED

KESKKONNAKAITSE

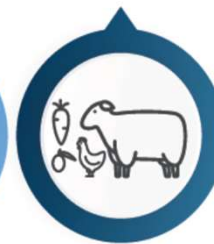
SÄILITADA
MAASTIKUD JA
BIOLOOGILINE
MITMEKESISUS

TOETADA
PÕLVKONDADE
VAHETUST

ELUJÕULISED
MAAPIIRKONNAD

KAITSTA TOIDU JA
TERVISE KVALITEETI

Aruka ja vastupanuvõimelise põllumajandussektori toetamine

Toetada põllumajandustootja elujõulisust tagavat sissetulekut ja vastupanuvõimet kogu EL-is, et tagada toiduga kindlustatus

- Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
- Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
- Tootmiskohustusega seotud sissetulekutoetus
- Saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksete toetamine
- Loodusõnnetustes või katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise ja asjakohaste ennetusmeetmete rakendamise toetamine
- Investeeringud põllumajandusega seotud taristu kaasaastamisesse

Suurendada konkurentsivõimet ja turule orienteeritust, pöörates erilist tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digiüleminekule

- Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud
- Toiduainetööstuste materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud
- Põllumajandustootjate ja toiduainete töötajate müügivõimekuse tõstmine
- Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine
- Mesindusprogramm (sektoripõhine sekkumisliik)
- Sektoripõhine sekkumisliik puu- ja köögiviljasektoris
- Sektoripõhine sekkumisliik muus sektoris

Parandada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas

- Tunnustatud tootjaorganisatsioonide loomise toetamine
- Tunnustatud tootjaorganisatsioonide arendamise toetamine
- Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse
- Liidu ja riiklike kvaliteedikavade rakendamise toetamine

Keskkonnahoiu ja kliimameetmete edendamine ning EL keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse panustamine

Panustada **kliimamuutuste** leevendamisse ja nendega kohanemisse ning **säästvasse energiasse**

- Lupjamine
- Väärtusliku püsirohumaa säilitamine
- Metsa süsiniku sidumise ja kliimamuutuse leevendamise võimekuse suurendamine
- Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud

Edendada säästvat arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu **vesi, muld ja õhk**

- Keskkonnapraktikate ökokavad
- Mahepõllumajanduse ökokava
- Mahepõllumajandusele ülemineku toetus
- Keskkonnasõbralik majandamine
- Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus
- Mulla- ja veekaitsetoetus
- Keskkonnakaitselised maaparandusrajatised

Panustada **elurikkuse** kaitsesse, edendada **ökosüsteemi teenuseid** ning säilitada **elupaiku ja maastikke**

- Ökoalade ökokavad
- Tolmeldajate tugiala ökokava
- Ökosüsteemi säilitamise ökokava
- Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus
- Karjatavate rohumaade toetus
- Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus
- Ohustatud tõugu looma pidamise toetus
- Elurikkuse soodustamine Natura 2000 erametsades

Maapiirkondade sotsiaalmajandusliku olukorra edendamine

Olla atraktiivne **noorte põllumajandustootjate** jaoks ja soodustada **ettevõtluse arengut** maapiirkonnas

- Täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele
- Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtluse soodustamine

Edendada **tööhõivet, majanduskasvu, sotsiaalset kaasatust ja maapiirkondade arengut**, sh biomajandust ja säästvat metsamajandust

- Investeeringud maapiirkonna ettevõtete arendamiseks
- Maapiirkonna ettevõtluskeskkonna arendamine
- Maapiirkonna ettevõtluse stardiabi
- Kohaliku arengu strateegiate koostamine
- LEADER – kogukonna juhitud kohalik areng
- Metsataristu korrashoid ja arendamine

Parandada EL-i **põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise osas**, sh säästval moel toodetud ohutu ja toitev toit, toidu raiskamine, loomade heaolu

- Loomade heaolu toetus
- Loomade tervise kõrgemate majandamisnõuete toetus
- Loomataudide kontrollprogrammide alase koostöö toetus
- Mahepõllumajandusloomade heaolu toetus
- Toiduainetööstuste materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud

Sektori kaasajastamine põllumajanduses ning maapiirkondades teadmiste edendamise ja jagamise, innovatsiooni ja digiülemineku abil ning nende kasutuselevõtu ergutamine

- Nõustajate koolitus
- Nõustajate järelkasvu programmi toetamine
- Nõustamissüsteemi toetus (tugiteenused nõustajatele, koordineeriv keskus)
- Nõuandeteenuse osutamise toetus
- Teadmussiire
- Innovatsioonikoostöö
- Investeeringud bioressursside väärindamise tehnoloogiate demonstreerimiseks

Uue perioodi ümbrikud

ÜPP I sammas
1,3 miljardit €
+30%

ÜPP II sammas
702 miljonit €
-4%

Kuni 25%
+15% keskkond/kliima +2 noored

Kuni 30%

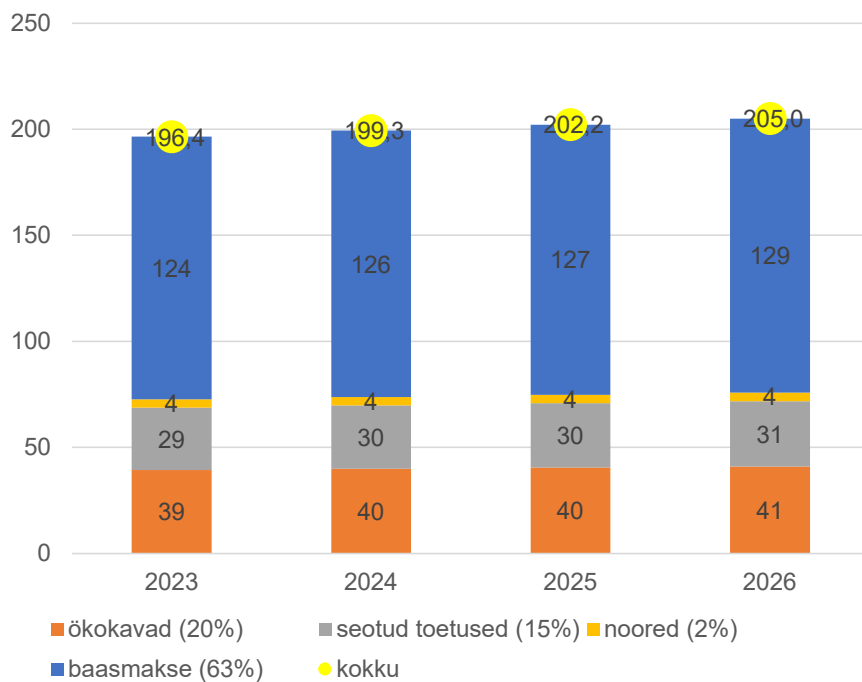
Noored min 2%
Seotud otsetoetused max 15%
Ökokavad min 20%
Baasmakse 63%

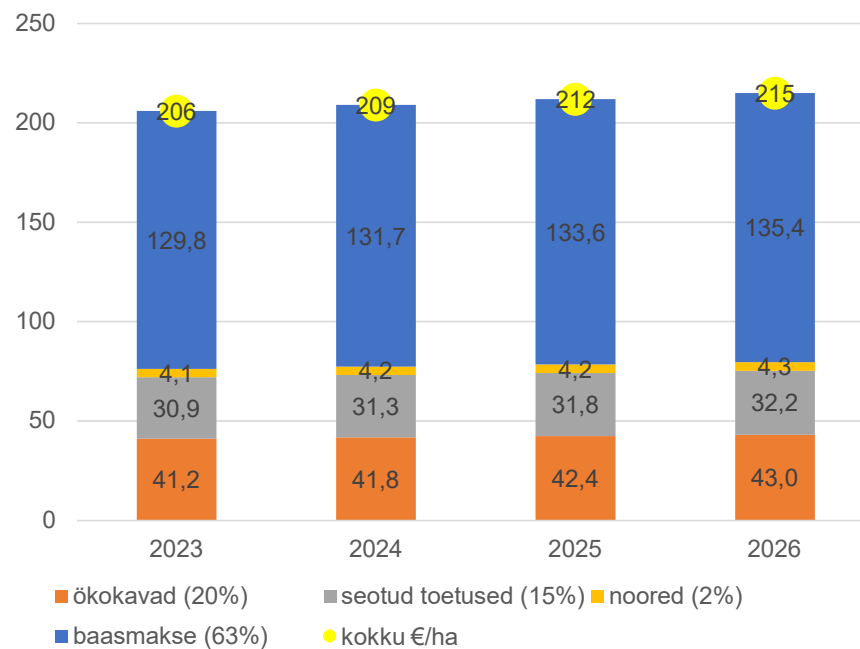
LEADER min 5%
TA max 6%
Keskkonnaameetmed 30%
Ülejäänud 59%

Otsetoetuste proportsionaalne jaotus

Otsetoetuste eelarve võimalik jaotus (mln €)

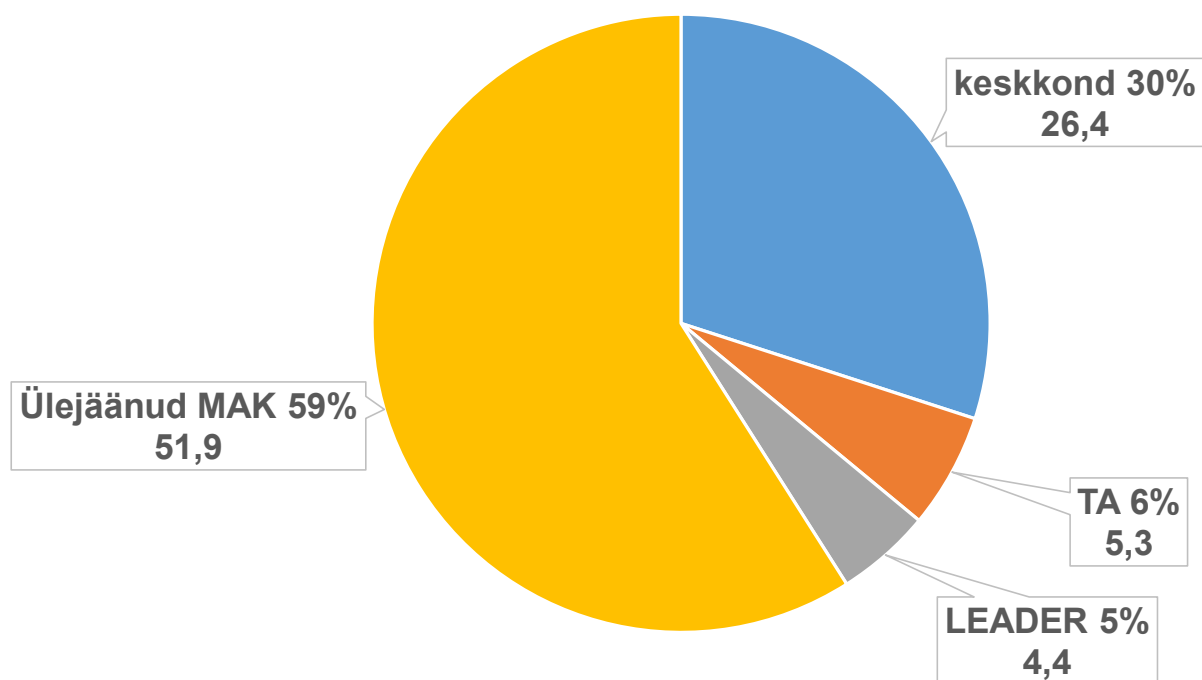

Otsetoetuste eelarve võimalik jaotus (€/2016 aasta ha)

Maaelu toetuste proportsionaalne jaotus

MAK 2023-2027 mln € aastas

Talustaldrikule - antibiootikumide kasutamine

Talustaldrikule (*Farm to Fork*) strateegia- 2030. aastaks vähendada EL keskmisena antibiootikumide kasutamist 50 %.

Toetav seadusandlus alates 28.01.2022 - uued otsekohalduvad Euroopa Liidu määrused:

Veterinaarravimite määrus 2019/6/EL

Ravimsööda määrus 2019/4/EL

Eesti tegevused :

Mikroobide antibiootikumiresistentsuse vähendamise tegevuskava veterinaarmeditsiini valdkonnas aastateks 2019–2023

inimtervishoigus kriitiliselt oluliste antibiootikumide loomakasvatuses kasutamise piiramine - Põllumajandusministri määruse nr 21 muutmine on läbinud kooskõlastusringi ja on valmis allkirjastamiseks

luuakse antibiootikumide kasutamise kohta veterinaarias e- andmebaas 2023 aastaks.

EMÜ teadlased on koostanud antibiootikumide kasutamise ravijuhised loomapidajale ja veterinaararstile

Üleeuroopalise ühetaolise heaolumärgistuse loomine

- Erinevates liikmesriikides on kasutusel tootjate algatusel mitmed erinevad heaolumärgised
- Praegune eesistujamaa Saksamaa on võtnud initsiatiivi ühetaolise heaolumärgistuse loomiseks
- Jagame liikmesriikide seisukohta, et ühtne heaolumärgistus on loomade heaolu toetav turundushoob, mis annab tarbijale positiivse sõnumi
- Küll aga peame vajalikuks selle rakendamist vabatahtlikkuse alusel, sest ühiskonna ja tootmise tasemed liikmesriikides on erinevad

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond
Euroopa investeeringud
maapirkondadesse

Aitäh!